

8

STAVEBNÍ VÝVOJ OSTROVSKÉHO KLÁŠTERA A PRÁCE ŘEHOLNÍ KOMUNITY

Nejstarší stavební podoba kláštera byla dřevěná. V místě pozdějšího románského chrámu byl zbudován první kostelík a na sever od něj zjistil archeologický výzkum shluk dřevohlinitých objektů a polozemnic v prostoru budoucí gotické klazury a respektující již klasické benediktinské stavební schéma. Jednalo se zřejmě o obytná provizoria první mnišské skupiny přivedené zakladatelem kláštera opatem Lambertem. Ten byl nejen jeho prvním budovatelem, ale našel zde i místo posledního odpočinku. V pozůstatcích dřevěného kostela byla odkryta kamenná hrobka opata s berlou se železným hrotem a v oděvu protkávaném zlatými nitkami. Jde patrně o pohřeb samotného Lamberta a to, že tuto hrobku respektovaly všechny mladší přestavby klášterního kostela, dokládá úctu řeholní komunity ke svému zakladateli, snad se podobající blahoslavení.

Po velkém požáru, který roku 1137 zničil dřevěné klášterní stavby začala přestavba konventu do kamene. V této románské stavební fázi již celý klášter získal zcela klasické stavební členění na základě schématu navrženého již zakladatelem řádu, sv. Benediktem z Nursie. Hlavní stavbou kláštera byl konventní chrám, který

v přestavbách do poloviny 13. století získal podobu trojlodní baziliky se třemi apsidami a dvojicí věží v průčelí. K chrámu se na severní straně přimykala klazura, vnitřní uzavřený prostor kláštera, v němž společně žila řeholní komunita. Jádrem byl ambit – křížová chodba obklopující rajsý dvůr se zahradou. Dalšími prostory klazury byl dormitář – společná ložnice mnichů, refektář jako společná jídelna, pracovní prostor zvaný fraterie, kapitulní síň sloužící ke shromažďování při významných příležitostech a zasedáních řádu a nebo kalefaktorium, ohřívárna, jediný prostor, který byl v klášteře vytápěn. Mimo klazuru se nacházela prelatura, reprezentativní sídlo opata sloužící i k přijímání významných hostů kláštera a infirmárium, nemocnice sloužící péči o choré a přestálé spolubratry, která stála na nejjižnějším cípu ostrova.

Tuto stavební dispozici dodržovaly i pozdější přestavby kláštera ve 14. století, které mu vtiskly gotickou podobu a výrazně ho rozšířily především o hospodářské zázemí. Součástí kláštera se stalo i opevnění s mohutnou věžovou fortanou nad vstupem do celého areálu na severozápadní straně a menší brankou směřující na západě k řece.

Důležitou součástí kláštera a života mnišské komunity bylo skriptorium, písářská dílna, kde vznikaly rukopisy, opisy starších děl i iluminované žaltáře, misály a graduály. Již na přelomu 11. a 12. století zde vznikly tzv. Řehořovy dialogy, okolo roku 1174 pak nádherně iluminovaný žaltář *Codex Ostroviensis*. Ve zdejším skriptoriu spatřila světlo světa i známá Ostrovská píseň Slovo do světa stvořené...

Nedílnou a velice významnou částí kláštera byly jeho keramické dílny. V nich se vyráběly nejrůznější produkty z pálené hlíny, především reliéfní dlaždice, dále plasticky zdobené obkladové stavební desky, nádoby či pálená střešní krytina. Zdrojem hlíny byly lomy a těžební jámy na levém vltavském břehu. Proslulými se staly především zdejší dlaždice, které sloužily nejen k vytváření mozaikových a reliéfních dlažeb v samotném klášteře, ale staly se vzorem a předlohou i pro zdobné podlahy dalších sakrálních staveb v Čechách i na Moravě. Dlažby ostrovského typu tak archeologové odkryly na Vyšehradě v bazilice sv. Vavřince, v rotundě sv. Václava na Malé Straně a nebo ve starém Plzenci v kostelíku sv. Petra či ve stavbách biskupství v Olomouci.

Pohledy na klášter před rokem 1420.

PROHLÍDKA LOKALITY SEKANKA A OSTROVA POUZE NA VLASTNÍ NEBEZPEČÍ, CESTY NEJSOU V ZIMĚ OŠETŘOVÁNY, NEVSTUPUJTE NA SRÁZY A NEZABEZPEČENÁ MÍSTA!

Středočeský kraj